

CHARLOTTE JACOBI DE PARELFAMILIE

'Historisch mooi!' LIBELLE

XANDER

ROMAN

1

OP DE EERSTE DAG VAN MEI 1844 zat Marie op de bok naast meneer Joas, manufacturenfabrikant uit Nördlingen en een vriend van haar vader.

Bij het afscheid had ze wel een beetje medelijden met haar vader gehad, want tijdens haar afwezigheid ging haar jongste broer Wolfgang definitief uit huis om als leerjongen in Offenburg aan de slag te gaan. Zelf ging ze na haar bezoek aan München natuurlijk terug naar haar ouderlijk huis.

Marie werd onrustig toen ze de stadsgrens van de metropool aan de rivier de Isar passeerden.

Meneer Joas, die naast haar op zijn tweespan zat, merkte dat en zei geruststellend: 'Nog even en je kunt je broer in je armen sluiten.'

In de Strasse im Tal reden ze onder de rechterboog van de prachtige Isartor door.

Marie verheugde zich enorm op het weerzien. Carl had haar geschreven dat ze deze straat helemaal uit moesten rijden en dan al vlak bij het bedrijf van meester-goudsmid Jeremias Neustätter aan de Schrankenplatz waren.

Ze bedankte meneer Joas, die een stukje bij het plein vandaan was gestopt en haar haar kleine tas had aangegeven, en klom van de bok.

'Ik wens je een mooie tijd, jongedame!' riep hij haar achterna.

Ze draaide zich met een vluchtige glimlach naar hem om en antwoordde: ‘Dank u wel!’ Ze zou zeker een mooie tijd hebben!

Ze liep in de richting van de Schrankenplatz en keek geïmponeerd, maar ook een beetje schuchter om zich heen. Wat waren hier veel koetsen! En wat was iedereen hier chic gekleed! Twee dames liepen arm in arm geanimeerd met elkaar te praten. Ze droegen allebei een ongelofelijk elegante jurk, handschoenen en een met kant afgezette parasol, waarschijnlijk als bescherming tegen de zon, hoewel die vandaag niet erg fel scheen. Ze keek de dames na en vond zichzelf maar onopvallend en kleurloos in haar eenvoudige katoenen rok, lichte linnen blouse en eenvoudige veterschoenen. Hopelijk haalde meester-goudsmid Neustätter zijn neus niet op als hij haar zag en zou hij haar niet verbieden in zijn winkel te komen!

Hoe dichterbij de Schrankenplatz kwam, hoe oorverdovender het kabaal was dat ze hoorde. Ze bleef geschrokken staan toen ze een heleboel mannen zag die wild schreeuwend huizen met stenen bekogelden en ruiten ingooiden. Een vrouw kreeg een steen tegen haar slaap en zakte in elkaar, maar niemand lette op haar. Integendeel zelfs, het leek bijna alsof de menigte haar elk moment onder de voet kon lopen!

Marie dacht meteen aan haar moeder, die na haar koetsongeluk te laat was geholpen. Hoewel ze heel bang was, rende ze toch naar de vrouw toe. Zoals ze al had gevreesd werd ze zelf ook bijna onder de voet gelopen. Ik mag niet vallen, dacht ze. Ze riep: ‘Hé, pas op! Er ligt iemand op de grond!’ Nadat ze een paar lompe mannen met alle kracht opzij had geduwd was ze bij de vrouw, die van dichtbij jonger bleek dan Marie had gedacht. Ze was blond en heel knap. Ze hielp haar opstaan en vroeg: ‘Ben je gewond?’

De vrouw trilde helemaal, was lijkleek en schudde versuft haar hoofd. ‘Nee. Dank je wel, dat was heel moedig van je,’ zei ze, waarna ze doodsbang naar een veilige zijstraat strompelde.

Marie wist dat zij het plein waar werd gevochten moest overste-

ken om bij haar broer te komen, maar dat leek op dat moment onmogelijk. Terwijl ze zich afvroeg welke weg ze het beste kon nemen, viel ze voorover doordat iemand van achteren tegen haar aan botste. Ze schaaftde een knie en doordat ze haar val had opgevangen ook haar beide handpalmen. Ze voelde een stekende pijn.

‘U bloedt,’ zei iemand die naast haar stond. Ze keek op en zag een magere man van een jaar of vijftwintig met donkere krullen en lichtblauwe ogen. Zijn maatpak was gemaakt van een uitstekende kwaliteit getwijnd garen en zijn overhemd was spierwit, net als het zakdoekje met de geborduurde initialen SN dat hij tevoorschijn haalde en haar aanbood.

Zo’n chique zakdoek had Marie nog nooit gezien! ‘Maar ik... ik kan toch niet...’

‘Onzin,’ zei de man. ‘Natuurlijk wel. Daar zijn die dingen toch voor? Of om je neus te snuiten. Maar u lijkt niet verkouden. Of wel? Dan kunt u deze zakdoek natuurlijk ook gebruiken om uw neus te snuiten.’

Marie wist niet zeker of hij haar voor de gek wilde houden of alleen maar vreselijk onbeholpen was, maar hij leek heel serieus. Hoewel ze er altijd voor zorgde dat haar kleren schoon en netjes waren, vond ze zichzelf maar sjofel vergeleken met zijn chique kleding. Dat gevoel werd nog erger toen ze zag dat er ter hoogte van haar knie een scheur in haar rok zat. Ze zou er wel uitzien als een bedelaar!

‘Talm alstublieft niet langer.’ De man pakte gedecideerd Maries rechterhand om het bloed daarop op te deppen.

‘Au!’ piepte ze.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei hij snel. ‘Maar we móeten het schoonmaken, al is een zakdoek daar eigenlijk niet geschikt voor. Nog belangrijker is dat we hier weg moeten. Kunt u opstaan?’

Ze knikte en hij stak zijn hand uit, die ze aarzelend aannam. Toen ze opstond trok er zo’n felle pijnscheut door haar been dat ze bijna weer in elkaar zakte. ‘Au!’

‘Wacht even.’ De man loodste haar naar de voordeur van een huis vlakbij. ‘Waar moet u eigenlijk naartoe?’

‘Naar Juwelier Neustätter.’

Hij trok verbaasd een wenkbrauw op.

Deze chique man vroeg zich natuurlijk af wat een vrij haveloze vrouw als zij bij de juwelier te zoeken had.

Maar hij zei: ‘Dat is toevallig. Die winkel is van mijn oom en ik werk bij hem als goudsmid. Mijn naam is Simon Neustätter.’

‘Echt waar?’ riep ze opgelucht. Nu pas voelde ze zich veilig. ‘Mijn broer werkt daar en ik wil bij hem op bezoek.’

Carl had haar in een van zijn zeldzame brieven geschreven dat de Neustätters drie zoontjes hadden en dat een neef die al op jonge leeftijd wees was geworden ook bij hen woonde. Deze man moest die neef zijn.

Simon Neustätter knikte en zei glimlachend: ‘Dan ben jij dus Marie Thomass. Mijn oom verwacht je al. Wat fijn dat ik je heb gevonden.’

‘Inderdaad. Wat een wonderbaarlijk toeval.’

‘Toeval bestaat niet,’ zei hij terwijl hij haar doordringend aankeek.

Zijn blik gaf haar een onbehaaglijk gevoel. Waarom keek hij haar op die manier aan?

‘Ik dacht trouwens even dat je ons dienstmeisje was, Vroni Staudinger. Je lijkt veel op haar, hoewel zij eerlijk gezegd lang niet zo knap is als jij.’

Marie vond het compliment onprettig en dus wees ze naar de mensenmenigte. ‘Maar hoe komen we daar?’

Simon fronste. ‘We zullen een omweg moeten maken.’

‘Dat ik uitgerekend vandaag voor het eerst in München ben,’ verzuchtte ze.

Simon keek haar met een innemende glimlach aan. ‘Wees maar niet bang. Normaal gesproken gaat het er bij ons heel geciviliseerd aan toe.’

‘Dat is een hele geruststelling. Maar waarom gaan deze mannen met elkaar op de vuist en gooien ze met kruiken en stenen?’

Hij haalde zijn schouders op. ‘Ze vechten om bier.’

‘Om bier?’ vroeg ze verbaasd. ‘Zijn ze dan allemaal dronken?’

Hij lachte. ‘Een paar van hen zeker, maar dat is niet de reden dat ze zo boos zijn. Koning Ludwig heeft de vastgestelde bierprijs vandaag met een *kreuzer* verhoogd.’

‘De mannen zijn dus kwaad omdat ze meer voor hun bier moeten betalen?’

Simon knikte. ‘Vooral doordat de broodprijs onlangs ook al is verhoogd. Toen hebben de mensen gemopperd, maar accepteerden ze het wel. Maar nu het bier ook nog duurder is geworden...’

‘Waarom heeft de koning de prijs verhoogd?’ vroeg Marie.

‘Veel burgers zeggen dat het huwelijk de reden is. Omdat al die pracht en praal ook moet worden betaald.’

Marie wist dat binnenkort de feestelijkheden ter gelegenheid van het huwelijk van aartshertog Albrecht van Oostenrijk met prinses Hildegard van Beieren zouden plaatsvinden. Ze vond het heel opwindend dat ze juist in zo’n belangrijke tijd in München was. ‘Geloof jij dat?’ vroeg ze.

‘Volgens mij komt het vooral doordat de ingrediënten nu zo schaars zijn,’ zei hij.

Ze knikte. Dat klonk logisch.

‘De opstand is begonnen bij de bierbrouwerij in het dal,’ vertelde Simon. ‘Daar zaten een paar artilleristen en andere soldaten en die weigerden om meer dan vijf *kreuzer* voor een liter bier te betalen. Ze deden tegenvoorstellen, maar die wilde de waard niet accepteren. De soldaten werden kwaad en sloegen bierkruiken kapot, waarna een paar arbeiders die aan het tafeltje naast hen zaten zich bij hen aansloten. Ze sloegen ruiten in, rukten deuren uit de sponningen en vernielden het meubilair.’

‘Wat verschrikkelijk!’ riep Marie. ‘En dat allemaal voor een beetje

bier.’ Toch kon ze hun woede wel begrijpen, want alles werd inderdaad steeds duurder! Zelf merkte ze dat ook steeds bij het inkopen doen, terwijl zij het in hun landelijke omgeving aan de rand van Memmingen nog goed hadden, zoals haar vader niet moe werd te verklaren.

‘De opgehitste menigte besloot naar de dichtstbijzijnde brouwerij te gaan om hun onvrede kenbaar te maken. Vervolgens trokken ze verder, van de ene herberg naar de andere.’ Simon Neustätter wees naar de joelende mannen die op het punt stonden om met een dissel een massief uitzierende deur in te rammen, die de waard vlak daarvoor doodsbang had gesloten.

‘Ik dacht nog wel dat ik op een heel romantische dag naar München kwam,’ verzuchtte Marie met een blik naar haar gewonde handen.

‘Doet het nog pijn?’ vroeg Simon bezorgd. ‘We moeten nu echt naar huis om je wonden schoon te maken.’

Dat was waar. ‘Maar hoe komen we daar?’

‘We lopen met een grote boog om het plein heen,’ zei Simon. ‘Er overkomt je niets, vertrouw me maar!’

2

MORITZ SCHMERLER, DIE IN JANUARI negentien was geworden, streek een lok donker haar van zijn voorhoofd. Hij fronste. Hij moest binnenkort echt weer naar de barbier, want zijn haar viel steeds voor zijn ogen, terwijl hij juist nu heel goed moest kunnen zien. Hij was parelvisser en stond blootsvoets en tot aan zijn knieën in de rivier de Weisse Elster.

Naast hem stond de lange, maar een beetje verlegen Paul Klarner, die vandaag was begonnen als leerling van Moritz. Paul kwam uit Oelsnitz, had lichtbruin haar en groene ogen.

Toen ze naar de rivier liepen had Moritz zijn leerling verteld dat de mossels zich het prettigst voelen op een plek waar de rivier niet meer steil van grote hoogte naar beneden klettert, maar vlak is en rustig kabbelt.

‘Waar de forel stopt en de zalm begint,’ had zijn grootvader een keer tegen hem gezegd.

De twee jonge mannen controleerden de mosselbanken al sinds de vroege ochtend. Deze banken moesten regelmatig worden gecontroleerd, want als ze dreigden af te drijven moesten ze weer worden vastgemaakt. Ze noteerden de plaatsen waar ze mossels vonden en keken of ze parels zagen.

Moritz hield hiervan, het was een soort zoektocht naar een naald

in een hooiberg! Hij klemde een mossel tussen zijn grote teen en de teen ernaast, tilde zijn voet op en pakte het speciale parelijzer, een houten handvat met twee haken. Daarmee maakte hij de schelp heel voorzichtig een heel klein stukje open. Ze hadden op deze manier vandaag de ene na de andere mossel opengemaakt, maar nog geen enkele parel gevonden.

Moritz zei: ‘Je moet heel voorzichtig naar binnen kijken. Als je de schelp te ver opent sterft het diertje dat erin zit. Soms moeten we de mossels zelfs helemaal met rust laten.’

‘Als ze paaïen, nietwaar?’ zei Paul trots.

Moritz knikte waardierend. ‘Inderdaad, dat doen ze twee keer kort na elkaar. Als je ze in die fase stoort laten ze hun broed meteen los, zelfs als het nog niet rijp is. Weet je trouwens waar de pas uitgekomen mosseltjes hun eerste levensdagen doorbrengen?’

Paul keek hem hulpeloos aan. ‘In het water?’

‘In de kieuwen van vissen. In het begin zijn het parasieten. De jonge mossels laten pas na een tijdje los en zinken dan naar de bodem.’

‘Wat eten deze diertjes eigenlijk?’

‘Dat is moeilijk te zeggen, want het lijkt alsof in deze heldere rivieren helemaal geen voeding aanwezig is. Misschien halen ze organische deeltjes uit de modder en steken ze daarom steeds hun voelhorrens uit,’ zei Moritz, terwijl hij in de schelp keek.

‘En?’ vroeg Paul ongeduldig. ‘Hebben we deze keer wel een parel gevonden?’

‘Kijk zelf maar!’

Dat deed Paul. ‘Helaas niet.’

‘Inderdaad.’ Voorzichtig bevestigde Moritz de schelp weer aan de rivierbodem. Toen hij Pauls teleurgestelde blik zag zei hij: ‘Het zou ook wel heel toevallig zijn geweest als we er al zo snel eentje hadden gevonden, want in slechts één op de duizend mossels zit een parel.’

Paul keek hem geschrokken aan. ‘In slechts één op de duizend?’

Maar dat betekent dat we vandaag waarschijnlijk geen enkele parel vinden!’

‘Dat klopt en dat gebeurt vaak zelfs dagen achter elkaar niet.’ Moritz zag dat Paul stond te klappertanden; hij was waarschijnlijk net als hijzelf inmiddels ijskoud. ‘Laten we even pauzeren en wat eten,’ stelde hij daarom voor.

Ze waadden naar de oever, waar Moritz onder een struik iets verder stroomopwaarts een afsluitbare mand van boomschors en een deken had verstopt. Hij spreidde de deken uit op het weiland vol gele paardenbloemen, zocht een comfortabel plekje, ging zitten en pakte de mand uit. Hij schoof opzij en bood Paul een plekje naast zich aan.

‘Dank u wel, meneer Schmerler,’ mompelde de leerjongen, die nog steeds een beetje verlegen was.

‘Noem me alsjeblieft Moritz. Als we hier bij de rivier zijn moet je me met mijn voornaam aanspreken en geen u zeggen. Anders denk ik steeds dat mijn vader achter me staat en je tegen hem praat.’

‘Zal ik doen,’ zei Paul. Hij voegde er met een ondeugende grijns aan toe: ‘Dank je wel, Moritz.’

‘Dat klinkt al beter. Tast toe, mijn grootmoeder Agathe zorgt altijd goed voor ons.’

Er waren hardgekookte eieren, kaas, een boterpot van aardewerk, brood, zure augurken, koud vlees en twee flessen bier.

Moritz nam gulzig een hap en spoelde die weg met een grote slok bier. ‘Waarom wil je eigenlijk parelvisser worden?’ vroeg hij.

Paul smeerde boter op een dikke plak brood, glimlachte verlegen en zei: ‘Ik vind het romantisch.’

Moritz trok verbaasd zijn wenkbrauwen op. ‘Romantisch?’

‘Mijn meisje vertelde me over een oude traditie uit Vogtland, dat een jongeman vroeger parels zocht voor zijn toekomstige vrouw. Toen dacht ik: wat zou het mooi zijn om beroepsmatig parels te zoeken.’

‘En voor elke parel die je vindt een nieuw liefje zeker?’ zei Moritz met een ironische grijns.

Paul lachte en zei hoofdschuddend: ‘Nee hoor, ik heb echt genoeg aan deze ene.’

‘Daardoor ben je zeker al meer te weten gekomen over de geschiedenis van de parelvisserij?’ vroeg Moritz, iets serieuzer nu.

‘Ik heb wel gehoord dat dit hier in Vogtland al sinds de vroege middeleeuwen wordt gedaan.’

‘Dat is waar. Heel lang geleden liep er een oude handelsroute door dit gebied. Kooplieden uit Venetië ruilden hun waren uit de warmere streken bij ons tegen allerlei metalen, erts en zelfs parels. In de tijd voor de Dertigjarige Oorlog hielden de mensen hier al van pracht en praal, waardoor de rustige afzetting van deze schaaldieren werd verstoord. Mossels leven heel lang, maar in die tijd werden rivieren helemaal leeggeroofd en zijn veel mosselbanken vernietigd.’

‘Schandalig!’ zei Paul kwaad.

‘In die tijd was het dragen van parels heel erg in de mode.’ Moritz vertelde Paul wat hij zelf ooit van zijn vader had geleerd: ‘Daardoor werd dat vandalisme gevoed. Gelukkig werd er ingegrepen door een lakenwever uit Oelsnitz, wiens voorouders zich al heel lang bezigielden met de parelvisserij. Hij heette Moritz Schmirler.’

‘O!’ Paul liet zijn stuk brood zakken en keek hem verbaasd aan. ‘Dat klinkt net als uw... jouw naam.’

‘Ja, hij was een voorouder van ons, al werd de achternaam toen anders geschreven,’ beaamde Moritz. ‘Deze Moritz deed aangifte bij de regering. Keurvorst Johann Georg I van Saksen gaf wetenschappers uit Dresden opdracht onderzoek te doen naar de aanwezigheid van mossels en heeft daar uiteindelijk zelfs een zogenaamd regaal voor uitgevaardigd.’

‘Een regaal?’

‘Het recht van een landheer. Door dit regaal werden alle parels die daar werden gevonden eigendom van de keurvorst, die mijn voor-

ouder in ruil daarvoor op 8 juli 1621 het ambt van “heerlijk parelvisser” toekende. En ook al waren de glanzende parels eigendom van de keurvorst, toch verdiende mijn voorouder door die functie veel geld. Sindsdien gaat dat ambt binnen onze familie van de ene generatie over op de andere.’

‘Maar dat is al meer dan tweehonderdtwintig jaar!’ zei Paul verbaasd en hij stopte een stuk kaas in zijn mond.

‘Ja, in de loop der tijd ging het bergop, bergaf met de parelvisserij.’ Moritz nam genietend een hap van het laatste stuk brood. ‘Een grote vijand van de mossels was bijvoorbeeld de gewoonte om hout in het water te vervoeren. Vroeger waren in Vogtland nog uitgestrekte oerbossen, voornamelijk zilversparren en beuken. Men zaagde de stammen in stukken, markeerde ze en gooide ze in de Elster, waarna de stammen stroomafwaarts naar Leipzig dreven. Het hout stootte de mossels natuurlijk van hun rustige plekje in de zachte kiezelbodem, zodat ze beschadigd raakten. Duizenden oude mossels zijn daardoor vernietigd.’

Paul knikte en zei ernstig: ‘Mijn grootmoeder Hildegard vertelde dat mossels ook zijn gedood door de regelmatige hoge waterstanden en het kruisende ijs.’

‘Daar heeft ze gelijk in. Gelukkig heeft de Saksische kroon het oude regaal ondanks alle crises nooit opgeheven. Bij de teelt van parelmossels moet je uitgaan van minimaal een halve eeuw, want dat zeldzame schaaldier kan ruim honderd jaar worden. De tijd die nodig is voor een middelgrote parel is over het algemeen vijftien tot twintig jaar.’ Daarna stond hij snel op, klopte de kruimels van zijn kleren en zei: ‘Kom, laten we verdergaan!’

Even later stonden ze weer naast elkaar in de rivier. Ze maakten opnieuw de ene na de andere mossel open en ondertussen vertelde Moritz dat de Latijnse naam van de mossel *Mya margaritifera* was.

Op een bepaald moment riep Paul enthousiast: ‘Hier zit een parel in!’ Hij gaf de mossel aan Moritz.

Deze keek ook naar binnen en zei: ‘Je hebt gelijk, maar deze parel is nog te klein.’ Hij trok zijn mes en kraste twee vieren in de schaal. ‘In zo’n geval markeren we de mossel met het jaartal en leggen we hem terug.’

Toen hij Pauls teleurgestelde blik zag zei hij grijnzend: ‘Tja, in ons beroep leer je wel geduldig te zijn.’

‘We zijn er,’ zei Simon Neustätter nadat hij en Marie Thomass op een veilige afstand om de Schrankenplatz heen waren gelopen en er nu vanaf de andere kant naartoe liepen. Hij wees naar de chic uitziende winkel.

Op de etalageruit stond: JUWELIER EN MEESTERGOUDSMID JEREMIAS NEUSTÄTTER. HET BESTE ASSORTIMENT JUWELEN, GOUD- EN ZILVERWERK, KORAAAL, GRANATEN, PARELS EN DERGELIJKE.

Marie bleef eerbiedig staan, terwijl achter haar de gendarmerie arriveerde om op te treden tegen de opstandelingen. Ze was er nu dus echt, op de plaats waar haar broer werkte als eerbetoon aan zijn moeders liefde voor sieraden. Uit Carls brieven wist ze dat Neustätter zelden met parels werkte, maar hun moeder had niet alleen van sieraden met parels gehouden, maar van sieraden in het algemeen, al had ze zich geen andere sieraden kunnen permitteren. Van de oorhangers had ze de filigrane goudsmeedkunst altijd bewonderd.

“Juwelier”, las Marie hardop voor. ‘Een heel modern woord.’

‘Er is een verschil: een juwelier verkoopt in principe alleen sieraden, terwijl een goudsmid sieraden maakt en repareert,’ vertelde Simon. ‘Wij Neustätters kunnen dat allebei.’

Hij duwde de deur van de winkel open, waardoor het belletje boven de deur rinkelde, en zei: ‘Ga maar voor.’

Marie was volkomen overweldigd doordat alles om haar heen schitterde en fonkelde. Op een grote tafel midden in de winkel stonden lage vitrinekasten met kostbare ringen, schitterende colliers, broches, tiara’s en prachtige oorhangers. Ook langs de wanden ston-

den vitrines vol kostbare stenen en fascinerende sieraden. Ze was diep onder de indruk en fluisterde: ‘Ongelofelijk mooi.’

Een chic geklede heer met donker haar van een jaar of veertig kwam naar hen toe en zei opgelucht: ‘Simon, wat ben ik blij dat je gezond en wel terug bent. Je tante en ik maakten ons al zorgen.’

‘Waar is ze eigenlijk?’ Simon keek zoekend om zich heen.

Marie stond een beetje verloren naast hem en keek of ze haar broer ook zag. Waar was Carl?

Op dat moment werd de deur opengetrokken en stormde een bijzonder knappe vrouw naar binnen. Ze droeg een wijde, maar elegante jurk en had haar zwarte haar opgestoken. Marie vond dat ze er adembenemend uitzag. Hoewel ze zeven maanden zwanger was, zoals Marie uit Carls brieven wist, bewoog ze zich heel soepel. Opgelucht omhelsde ze Simon en ze riep: ‘Jongen! Gelukkig, je bent er weer! Ik maakte me al zorgen om je!’

Marie was stomverbaasd. Was dit Simons tante Luisa? De vrouw was volgens Carl dertig jaar oud, maar wekte een meisjesachtige indruk.

‘Alles is in orde, tantetje,’ zei Simon, terwijl hij zich losmaakte uit haar armen. ‘Onderweg heb ik Marie opgepikt, Carls zus.’

De beide Neustätters keken meteen naar Marie, die letterlijk voelde dat ze rood werd toen ze zich herinnerde dat haar rok gescheurd was.

‘O ja, Marie Thomass!’ zei Jeremias Neustätter vriendelijk. Hij gaf haar een hand. ‘Neem ons alsjeblieft niet kwalijk dat we je door de opwinding over het weerzien met onze neef niet meteen gepast hebben begroet.’

Zijn handdruk was zo stevig en deed zo’n pijn aan haar schaafwonden dat ze haar gezicht vertrok.

Luisa zag dat en vroeg, zonder haar eerst te begroeten: ‘Wat is er met je, kind?’

‘Ze is gewond geraakt,’ vertelde Simon. ‘Je handdruk doet haar vast veel pijn, oom.’

‘O,’ zei Neustätter geschrokken en hij liet haar hand meteen los. ‘Neem me alsjeblieft niet kwalijk. Dat spijt me echt ontzettend!’

‘Zo erg is het niet.’ Marie werd steeds verlegener. ‘Dat kon u toch niet weten!’ Ze keek ongemerkt naar haar hand en zag opgelucht dat de wond niet opnieuw was gaan bloeden. Ze moest er niet aan denken dat meneer Neustätters hand nu onder haar bloed zat.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg zijn vrouw bezorgd, terwijl ze Marie beter bekeek. ‘Je rok is ook gescheurd!’

Carl, waar blijf je! riep Marie zwijgend.

Gelukkig legde Simon het uit. ‘Je zou kunnen zeggen dat ik haar heb gered.’ Hij wees naar het raam, waardoor te zien was dat de opstandelingen op de Schrankenplatz door soldaten uit elkaar werden gejaagd. ‘Iemand duwde haar omver en toen viel ze.’

‘Wat erg!’ riep Luisa Neustätter ontdaan. ‘Maar dat is verschrikkelijk! Heb je veel pijn?’

Snel schudde Marie haar hoofd. ‘Dat valt wel mee. De schaaftwonden doen een beetje pijn en mijn rechterbeen ook tijdens het lopen, maar meer is er niet aan de hand.’

‘Nou, maar dat is al genoeg,’ zei Luisa. ‘Ik neem je mee naar boven. Simon, jij draagt haar bagage.’ Ze wees naar de kleine tas die Marie bij zich had, opnieuw een aanleiding voor Marie om verlegen te zijn, want het was een oude leren tas die haar vader had gemaakt en die er niet zo goed uitzag.

Carl had haar en de andere leden van het gezin in zijn brieven en tijdens zijn zeldzame bezoeken weliswaar verteld hoe vriendelijk zijn meester was en hoe goed hij het met hem had getroffen, maar Marie had niet verwacht dat hij zo voorkomend was.

Maar waar bleef Carl nu? Ze keek opnieuw een beetje hulpeloos om zich heen.

Jeremias interpreteerde haar blik correct. ‘Je broer moest nog iets afleveren. Hij is vast zo terug.’

‘Hopelijk is hem niets overkomen,’ zei Marie een beetje bang.

Jeremias schudde zijn hoofd. 'Hij moest precies de andere kant op dan mijn neef. Daar is het tot nu toe rustig.'

'Hopelijk blijft dat zo,' mompelde Marie.

Had Simon niet gezegd dat de woedende mannen van de ene herberg naar de andere trokken?